

ปรมินท์ จารวร. **ความขัดแย้งและการประนีประนอมในตำนานปรัมปราไทย.** (๒๕๔๗).

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.ศิราพร ณ ถลาง

วัตถุประสงค์: ๑. เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งและการประนีประนอมที่ปรากฏในตำนานปรัมปราไทย
๒. เพื่อตีความสัญลักษณ์และวิเคราะห์สาระสำคัญที่สะท้อนจากนิทานปรัมปราไทย

สมมติฐาน: ความขัดแย้งและการประนีประนอมทางความเชื่อทางศาสนาและความขัดแย้งและการประนีประนอมระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ เป็นสาระสำคัญที่สะท้อนจากตำนานปรัมปราไทย

บทคัดย่อ: วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาด้านตำนานปรัมปราในสังคมวัฒนธรรมไทยโดยประยุกต์วิธีการศึกษาแบบโครงสร้างนิยมของโคลด เลวี-สเตราส์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีความสัญลักษณ์และวิเคราะห์สาระสำคัญที่สะท้อนจากตำนานปรัมปราไทย

ผู้วิจัยแบ่งประเภทตำนานปรัมปราไทยเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๔ ประเภทคือ ๑) ตำนานปรัมปราที่อธิบายธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย ตำนานสร้างโลก ตำนานข้าว ตำนานสุริยคราสและจันทรคราส และตำนานฝน ๒) ตำนานปรัมปราที่อธิบายความเป็นมาของผู้นำทางวัฒนธรรมและเมืองโบราณ ซึ่งประกอบด้วยตำนานวีรบุรุษ และตำนานเมือง ๓) ตำนานปรัมปราที่อธิบายการเผยแพร่พุทธศาสนาในดินแดนไทย-ไท ซึ่งประกอบด้วยตำนานพระธาตุ ตำนานพระพุทธรูป และตำนานพระพุทธรูป และ ๔) ตำนานปรัมปราที่อธิบายประเพณีพิธีกรรม

การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างทำให้เห็นว่า ตัวละครในตำนานปรัมปราไทยจำแนกออกได้เป็น ๔ กระบวนทัศน์ใหญ่ ๆ คือ ตัวละครในกระบวนทัศน์ของความเชื่อดั้งเดิม ตัวละครในกระบวนทัศน์ของชนกลุ่มต่าง ๆ ตัวละครในกระบวนทัศน์ของความเชื่อทางพุทธศาสนา และตัวละครในกระบวนทัศน์ของตัวเชื่อม ซึ่งพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวละครต่าง ๆ เหล่านี้ กลุ่มหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งและการยอมรับกันของคนทั้งที่เป็นคนกลุ่มเดียวกันและคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์

ผลวิจัยสรุปได้ว่า ตำนานปรัมปราไทยได้สะท้อนให้เห็นปมปัญหาขัดแย้งในใจของบรรพชนไทยในเรื่องการเลือกรับนับถือศาสนาระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนาประการหนึ่ง และเรื่องของการสร้างความสัมพันธ์กับคนภายในกลุ่มและคนต่างกลุ่มอีกประการหนึ่ง การวิเคราะห์ตำนานปรัมปราในเชิงโครงสร้างนี้ยังทำให้เข้าใจถึงมูลเหตุที่คนไทยหันมายอมรับนับถือพุทธศาสนา ทั้งยังสามารถนำมาอธิบายสังคมไทยที่มีลักษณะของสังคมแห่งการประนีประนอมได้อีกด้วย การวิจัยนี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของตำนานปรัมปราไทยทั้งในแง่ของการเป็นข้อมูลที่บันทึกร่องรอยความขัดแย้งเกี่ยวกับความคิดความเชื่อทางศาสนาและความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มต่าง ๆ และการเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาอธิบายลักษณะที่เป็นจริงของสังคมไทยได้ แม้ตำนานปรัมปราไทยจะถูกมองว่าเป็นเรื่องเหนือจริงก็ตาม